

INFORMAČNÍ INSTITUT

INDEX FINANČNÍ SVOBODY 2011

30.5.2011

INDEX FINANČNÍ SVOBODY (IFS) je ekonomický ukazatel převzatý ze spojených států (discretionary income), který jako jediný v České republice zavedl INFORMAČNÍ INSTITUT.

INDEX FINANČNÍ SVOBODY přesněji měří reálné bohatství českých domácností, když počítá jejich příjmy, od kterých se odečtou jejich nezbytné – mandatorní – výdaje. Údaje vycházejí z oficiálních ukazatelů ČSÚ a jsou pak spočítány vlastní metodou. Institut do těchto mandatorních výdajů řadí: nájemné, elektřinu, teplo, plynná, tuhá a kapalná paliva, potraviny, zdraví a telekomunikace.

Jedná se tak o mnohem přesnější ukazatel reálného příjmu domácností, jelikož je naprosto jasné, kolik domácnostem zůstane prostředků volně použitelných na další výdaje, jako je ošacení, dovolená, zábava a další.

Vypočítaný *INDEX FINANČNÍ SVOBODY* za rok 2006-2010 poukazuje na alarmující skutečnost, že příjmy domácností nestoupají tak rychle, jako jejich čistý peněžní příjem nebo v porovnání s růstem průměrné mzdy.

INFORMAČNÍ INSTITUT

Průměrná domácnost v ČR za rok 2010

INDEX FINANČNÍ SVOBODY u průměrné domácnosti (2.3 osob) se za rok 2010 zvýšil o 5% a stoupl tak z 14 534 na 15 252 Kč měsíčně.

Již obvykle nejvyšším výdajem domácností jsou **potravin**y, které tvoří zhruba třetinu všech mandatorních výdajů. Za poslední rok se zvýšily výdaje o **1.3%** na 51 143 Kč ročně a od roku 2006 se výdaje na potraviny zvýšily o **13.5%** celkem.

Největší zvýšení svých mandatorních výdajů za poslední rok pocítili domácnosti u **nájemného** a to ve vyjádřenou druhou nevyšší jednotlivou položkou a to 40 081 Kč. Od roku 2006 se pak výdaje na nájemné zvýšily o **84%**, což je dáno primárně jeho postupnou deregulací.

Za poslední rok se výdaje na **zdraví** zvýšily o **1.2%** na celkových 7 185 Kč. Jde o druhé největší zvýšení výdajů od roku 2006, a to ve výši **56.6%**. Je to dáno pravděpodobně zavedením zdravotnických poplatků, které nutně zvýšilo výdaje na zdraví občanů.

Třetí nejvyšší položkou ve výdajích domácností je již tradičně **elektrická** energie. V posledním roce se i přes krizi, sníženou spotřebu a nízkou cenu na energetické burze zvýšily výdaje na ní o **3%**

PRŮMĚRNÁ DOMÁCNOST	
položka	nárůst 2009/10
Příjem	5.10%
Nájemné	11.60%
Elektřina	3.00%
Teplo	4.10%
Plynná, tuhá, kapalná paliva	-6.40%
Vodné a stočné	4.90%
Potravin	1.30%
Zdraví	1.20%
Telekomunikace	0.20%
Diskreční zůstatek	4.95%

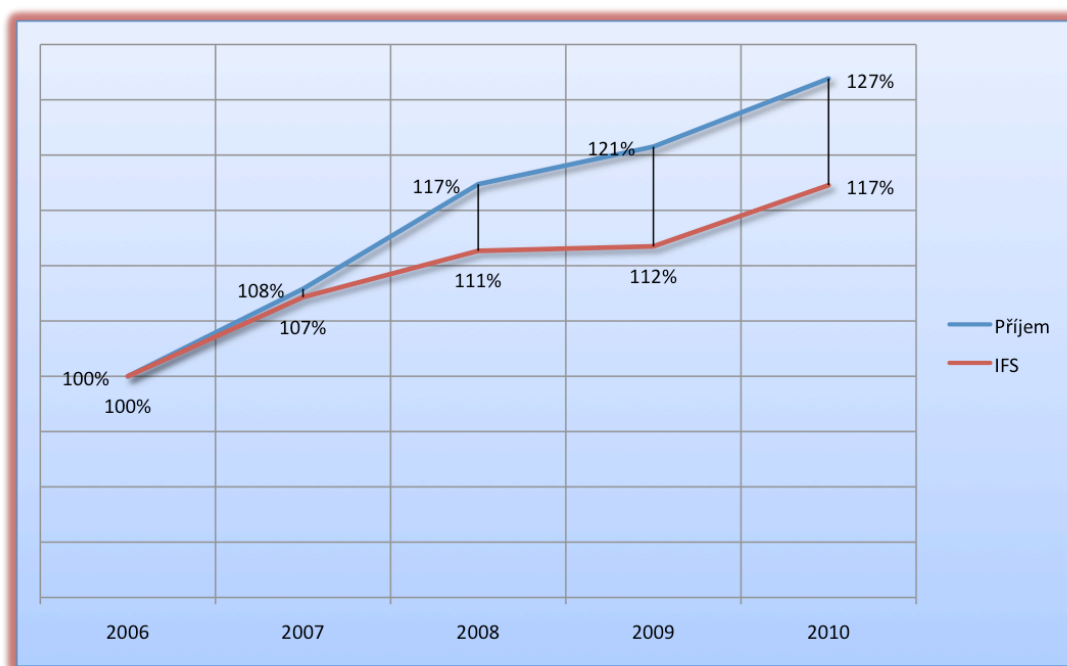
PRŮMĚRNÁ DOMÁCNOST	
položka	nárůst 2006/10
Příjem	26.92%
Nájemné	83.82%
Elektřina	29.92%
Teplo	7.87%
Plynná, tuhá, kapalná paliva	10.69%
Vodné a stočné	24.52%
Potravin	13.52%
Zdraví	56.64%
Telekomunikace	13.11%
Diskreční zůstatek	17.28%

PRŮMĚRNÁ DOMÁCNOST	
položka	průměrný roční nárůst
Příjem	6.14%
Nájemné	16.44%
Elektřina	6.76%
Teplo	1.91%
Plynná, tuhá, kapalná paliva	2.57%
Vodné a stočné	5.64%
Potravin	3.22%
Zdraví	11.87%
Telekomunikace	3.13%
Diskreční zůstatek	4.06%

INFORMAČNÍ INSTITUT

na 13 806 Kč a od roku 2006 o celých **30%**. Je to dáno zejména neexistujícím funkčním tržním prostředím ve výrobě elektrické energie, kde má státem vlastněná společnost ČEZ dominantní podíl, kterého náležitě využívá.

Zatímco se od roku 2006 zvýšil peněžní příjem průměrné domácnosti o 27%, což je v podstatě rovno růstu průměrné mzdy, *INDEX FINANČNÍ SVOBODY*, který měří opravdové bohatství domácností, se zvýšil pouze o **17.3%**. Rozdíl mezi oběma veličinami je vyjádřen v následujícím grafu.

Další mimořádnosti

Největší pokles *INDEXU FINANČNÍ SVOBODY* za poslední rok zaznamenaly domácnosti rodin s dětmi s minimálními příjmy, a to o celých 24%. Této skupině se nevíce zvýšily výdaje na teplo a nájemné, a to na teplo o 14% a na nájemné o 11.5% respektive, a současně jejich příjmy zůstaly nezměněny.

Největší nárůst nájemného zaznamenaly domácnosti nezaměstnaných, a to o 36% za rok 2010 a 124% od roku 2006. Nájemné se tak stalo pro tuto skupinu položkou s největším penězi vyjádřeným výdajem a to ve výši 46 049 Kč. Je to dáno nejspíše tím, že velké množství nezaměstnaných žije v bytě

INFORMAČNÍ INSTITUT

---

s regulovaným nájemným, a proto deregulace nájemného dopadá na tuto skupinu obyvatel nejvýraznějším způsobem. U této skupiny je také zaznamenán největší nárůst u výdajů na zdraví, a to o 24.6% za rok 2010 a celkově o 105% od roku 2006, ale také u výdajů na teplo, a to 26% za rok 2010 a celkově 41% od roku 2006.

Domácnosti důchodců zaznamenaly za poslední rok nárůst starobního důchodu o 2.8%, ale přesto jejich *INDEX FINANČNÍ SVOBODY* klesl o 2.6%. Pro tuto skupinu tvoří největší nárůst výdajů za rok 2010 u zdraví o 10.3%, nájemného o 9.2% a u elektřiny o 8.4%. Od roku 2006 činí kumulativní nárůst výdajů u zdraví o 70.5%, nájemného o 80% a u elektřiny o 40%.

K těmto třem skupinám obyvatel – domácnosti rodin s dětmi s minimálními příjmy, domácnosti nezaměstnaných a domácnosti důchodců – je potřeba oznámit alarmující skutečnost, že již nebudou schopny absorbovat další navyšování mandatorních výdajů domácností bez pomoci státu, což by dále zvyšovalo tlak na deficit státního rozpočtu. O této skutečnosti svědčí mimo jiné extrémní množství osobních bankrotů a exekucí u těchto příjmových skupin.

Očekávané zvýšení DPH

Vláda ohlásila, že zvýší současnou sníženou 10% sazbu daně z přidané hodnoty v roce 2012 na 14% a v roce 2013 na 17.5%, přičemž ve stejném roce na 17.5% sníží i zvýšenou 20% sazbu.

V případě, že by došlo ke zvýšení snížené sazby DPH z 10 na 14% již v roce 2010, tak by mandatorní výdaje průměrné domácnosti stouply o 148 Kč měsíčně, čili jejich *INDEX FINANČNÍ SVOBODY* by klesl o 148 Kč na 15 104 Kč. V případě, že by se snížená a zvýšená sazba sjednotila již v roce 2010 rovnou na zmíněných 17.5%, stouply by mandatorní výdaje průměrné domácnosti o 147 Kč, čili jejich *INDEX FINANČNÍ SVOBODY* by klesl o 147 Kč na 15 105 Kč.

ZVÝŠENÍ DPH	
Údaj	IFS
2010-14%	-148 Kč
2010-17.5%	-147 Kč

INFORMAČNÍ INSTITUT

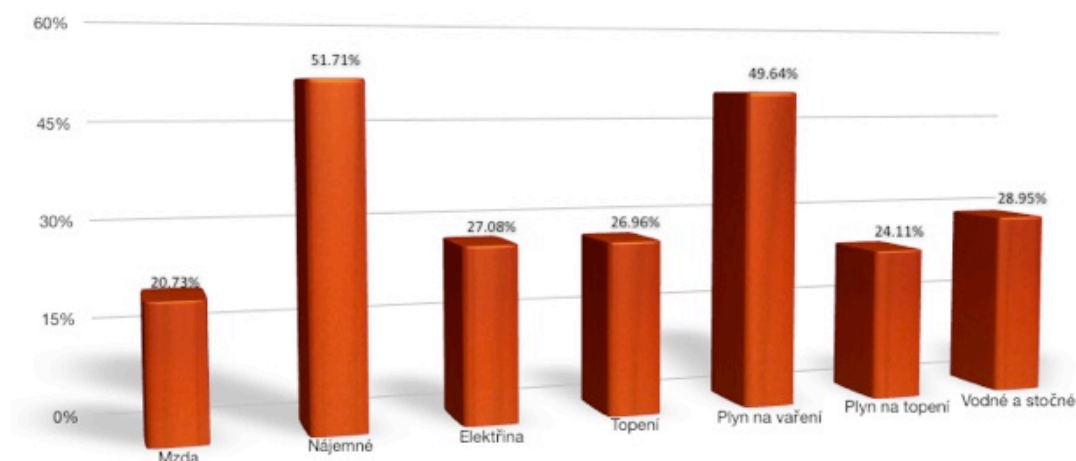
Dvojí 14 a 20% sazba naplánovaná na rok 2012 by tak v roce 2010 měla za následek o jednu korunu vyšší mandatorní výdaje než sjednocené obě sazby ve výši 17.5%, které jsou naplánované na rok 2013.

Nárůsty cen u bydlení

Za velikost *INDEX FINANČNÍ SVOBODY* domácností jsou v největší míře odpovědné výdaje na bydlení. Velice průkazný je následující graf, který zobrazuje jednotlivé kumulativní nárůsty cen výdajů na bydlení domácností při průměrné konstantní spotřebě vůči růstu průměrné mzdy od roku 2006 do 2009.

Z grafu je evidentní, že všechny ukazatele růstu cen výdajů na bydlení – nájemné, elektřina, topení, plyn na vaření, plyn na to pení a vodné a stočné – jsou daleko vyšší, než růst průměrné mzdy. Z toho jasně vyplývá, že ceny výdajů na bydlení v České republice rostou neúměrně platům. K tomu je potřeba podotknout, že průměrné zvýšení mezd o 21% od roku 2006-2009 se 2/3 obyvatel netýká, zatímco průměrné výdaje na bydlení ano.

Nárůsty Cen pro Domácnosti 2006-2009

Závěr

Mandatorní výdaje domácností jsou, vyjma potravin, tvořeny v nekonkurenčním prostředí. Cena nájemného, jež postihla neuvěřitelným způsobem

INFORMAČNÍ INSTITUT

---

některé nízkopříjmové skupiny obyvatel po deregulaci je nutným důsledkem přechodu na systém s většími tržními prvky. Výdaje na telekomunikace, teplo, plyn, vodné a stočné a elektřinu jsou tvořeny převážně v nekonkurenčním prostředí. Proto je s podivem, že výše nárůstů těchto výdajů za posledních pět let bez řádného zásahu regulačních orgánů. Což je dáno bezesporu i tím, že cenotvorba u energií je navázána na světovou cenu ropy, která po emisi 1 300 bilionu dolarů má za následek snížení hodnoty dolaru a tím pádem zvýšení cen ropy. Stát by měl proto přehodnotit svou regulační politiku.

*-Autorem je Petr Cibulka, ředitel INFORMAČNÍHO INSTITUTU,
na dokumentu se podíleli stážisté Vítězslav Klement a Martin Veselý z VŠE*

*- Odborným garantem je ekonom a spoluzakladatel INFORMAČNÍHO INSTITUTU
Pavel Kohout*

1 Průměrná domácnost v ČR

INDEX FINANČNÍ SVOBODY														
Příjem	Výdej									Zůstatky a nárůsty				
	Příjem (mzda+sociální dávky)	Utility				Ostatní					Index finanční svobody	Měsíčně	Měsíčně reálné z 2006	Celkový růst utilit a tele.
Nájemné		Elektřina	Teplo	Plynná, tuhá, kapalná paliva	Vodné a stočné	Potraviny	Zdraví	Telekomunikace						
2006	267,921 Kč	21,804 Kč	10,627 Kč	6,715 Kč	9,380 Kč	3,021 Kč	45,052 Kč	4,587 Kč	10,672 Kč	156,063 Kč	13,005 Kč	13,005 Kč	40,415 Kč	100%
2007	289,087 Kč	24,640 Kč	11,373 Kč	6,646 Kč	8,120 Kč	3,188 Kč	47,943 Kč	5,444 Kč	11,158 Kč	170,575 Kč	14,215 Kč	13,936 Kč	40,485 Kč	100%
2008	314,453 Kč	29,118 Kč	12,365 Kč	6,565 Kč	9,404 Kč	3,453 Kč	51,620 Kč	7,016 Kč	11,940 Kč	182,972 Kč	15,248 Kč	14,480 Kč	43,727 Kč	108%
2009	323,538 Kč	35,915 Kč	13,404 Kč	6,958 Kč	11,093 Kč	3,586 Kč	50,487 Kč	7,100 Kč	12,047 Kč	182,949 Kč	15,246 Kč	14,534 Kč	47,088 Kč	117%
2010	340,038 Kč	40,081 Kč	13,806 Kč	7,243 Kč	10,383 Kč	3,762 Kč	51,143 Kč	7,185 Kč	12,071 Kč	194,375 Kč	16,198 Kč	15,252 Kč	47,254 Kč	117%
% nárůst	26.92%	83.82%	29.92%	7.87%	10.69%	24.52%	13.52%	56.64%	13.11%	24.55%	24.55%	17.28%	16.92%	
Roční průměr	6.14%	16.44%	6.76%	1.91%	2.57%	5.64%	3.22%	11.87%	3.13%	5.64%	5.64%	4.06%	3.99%	
Změna 09/10	5.10%	11.60%	3.00%	4.10%	-6.40%	4.90%	1.30%	1.20%	0.20%	6.25%	6.25%	4.95%	0.35%	

2 Domácnost zaměstnanců v ČR

INDEX FINANČNÍ SVOBODY														
Příjem	Výdej									Zůstatky a nárůsty				
	Příjem (mzda+sociální dávky)	Utility				Ostatní					Index finanční svobody	Měsíčně	Měsíčně reálné z 2006	Celkový růst utilit a tele.
Nájemné		Elektřina	Teplo	Plynná, tuhá, kapalná paliva	Vodné a stočné	Potraviny	Zdraví	Telekomunikace						
2006	325,147 Kč	24,648 Kč	11,050 Kč	7,156 Kč	9,095 Kč	3,314 Kč	48,264 Kč	4,473 Kč	12,306 Kč	204,841 Kč	17,070 Kč	17,070 Kč	42,921 Kč	100%
2007	352,896 Kč	27,896 Kč	11,762 Kč	7,148 Kč	8,008 Kč	3,454 Kč	52,066 Kč	5,412 Kč	13,086 Kč	224,106 Kč	18,676 Kč	18,309 Kč	43,458 Kč	101%
2008	379,824 Kč	32,916 Kč	12,800 Kč	7,055 Kč	9,073 Kč	3,754 Kč	55,659 Kč	6,676 Kč	13,938 Kč	237,953 Kč	19,829 Kč	18,831 Kč	46,620 Kč	109%
2009	393,251 Kč	40,599 Kč	14,022 Kč	7,595 Kč	10,760 Kč	3,940 Kč	54,854 Kč	6,881 Kč	14,050 Kč	240,550 Kč	20,046 Kč	19,109 Kč	50,367 Kč	117%
2010	400,723 Kč	45,308 Kč	14,218 Kč	7,732 Kč	8,931 Kč	4,165 Kč	55,073 Kč	6,668 Kč	14,106 Kč	244,522 Kč	20,377 Kč	19,187 Kč	49,152 Kč	115%
% nárůst	23.24%	83.82%	28.67%	8.05%	-1.81%	25.67%	14.11%	49.07%	14.63%	19.37%	19.37%	12.48%	14.52%	
Roční průměr	5.36%	16.44%	6.51%	1.95%	-0.45%	5.88%	3.35%	10.50%	3.47%	4.53%	4.53%	2.97%	3.45%	
Změna 09/10	1.90%	11.60%	1.40%	1.80%	-17.00%	5.70%	0.40%	-3.10%	0.40%	1.65%	1.65%	0.41%	-2.41%	

3 Domácnost samostatně výdělečně činných v ČR

INDEX FINANČNÍ SVOBODY														
Příjem	Výdej									Zůstatky a nárůsty				
	Příjem (mzda+sociální dávky)	Utility				Ostatní					Index finanční svobody	Měsíčně	Měsíčně reálné z 2006	Celkový růst utilit a tele.
Nájemné		Elektřina	Teplo	Plynná, tuhá, kapalná paliva	Vodné a stočné	Potraviny	Zdraví	Telekomunikace						
2006	326,190 Kč	27,492 Kč	14,199 Kč	6,792 Kč	11,808 Kč	3,842 Kč	54,845 Kč	5,109 Kč	15,358 Kč	186,745 Kč	15,562 Kč	15,562 Kč	51,999 Kč	100%
2007	344,380 Kč	31,068 Kč	14,767 Kč	6,365 Kč	9,593 Kč	3,993 Kč	57,974 Kč	5,946 Kč	15,308 Kč	199,366 Kč	16,614 Kč	16,288 Kč	50,026 Kč	96%
2008	389,581 Kč	36,714 Kč	15,989 Kč	6,225 Kč	11,078 Kč	4,237 Kč	63,584 Kč	8,006 Kč	16,649 Kč	227,099 Kč	18,925 Kč	17,972 Kč	54,178 Kč	104%
2009	389,756 Kč	45,284 Kč	17,172 Kč	6,275 Kč	12,611 Kč	4,268 Kč	61,030 Kč	7,690 Kč	16,713 Kč	218,714 Kč	18,226 Kč	17,375 Kč	57,039 Kč	110%
2010	384,299 Kč	49,812 Kč	17,155 Kč	6,413 Kč	11,199 Kč	4,242 Kč	62,495 Kč	7,021 Kč	16,295 Kč	209,668 Kč	17,472 Kč	16,452 Kč	55,304 Kč	106%
% nárůst	17.81%	81.19%	20.82%	-5.58%	-5.16%	10.42%	13.95%	37.42%	6.10%	12.27%	12.27%	5.72%	6.36%	
Roční průměr	4.18%	16.02%	4.84%	-1.43%	-1.32%	2.51%	3.32%	8.27%	1.49%	2.94%	2.94%	1.40%	1.55%	
Změna 09/10	-1.40%	10.00%	-0.10%	2.20%	-11.20%	-0.60%	2.40%	-8.70%	-2.50%	-4.14%	-4.14%	-5.31%	-3.04%	

4 Domácnost nezaměstnaných v ČR

INDEX FINANČNÍ SVOBODY															
Příjem	Výdej									Zůstatky a nárůsty					
	Příjem (mzda+sociální dávky)	Utility				Ostatní					Index finanční svobody	Měsíčně	Měsíčně reálně z 2006	Celkový růst utilit a tele.	% nárůst ze základu 2006
		Nájemné	Elektrina	Teplo	Plynná, tuhá, kapalná paliva	Vodné a stočné	Potraviny	Zdraví	Telekomunikace						
2006	144,701 Kč	20,572 Kč	9,094 Kč	6,462 Kč	7,831 Kč	3,027 Kč	34,397 Kč	2,882 Kč	7,834 Kč	52,602 Kč	4,384 Kč	4,384 Kč	34,248 Kč	100%	
2007	158,298 Kč	23,247 Kč	9,786 Kč	6,904 Kč	6,553 Kč	3,178 Kč	36,768 Kč	3,360 Kč	7,895 Kč	60,607 Kč	5,051 Kč	4,952 Kč	34,316 Kč	100%	
2008	175,144 Kč	27,472 Kč	10,420 Kč	6,017 Kč	7,312 Kč	3,100 Kč	39,823 Kč	4,676 Kč	9,304 Kč	67,020 Kč	5,585 Kč	5,304 Kč	36,153 Kč	106%	
2009	196,394 Kč	33,885 Kč	11,641 Kč	7,231 Kč	9,454 Kč	3,885 Kč	41,850 Kč	4,737 Kč	11,024 Kč	72,687 Kč	6,057 Kč	5,774 Kč	43,235 Kč	126%	
2010	207,196 Kč	46,049 Kč	11,629 Kč	9,104 Kč	7,185 Kč	3,679 Kč	40,343 Kč	5,902 Kč	10,241 Kč	73,062 Kč	6,089 Kč	5,733 Kč	41,839 Kč	122%	
% nárůst	43.19%	123.85%	27.88%	40.88%	-8.25%	21.54%	17.29%	104.80%	30.73%	38.90%	38.90%	30.73%	22.16%		
Roční průměr	9.39%	22.32%	6.34%	8.95%	-2.13%	5.00%	4.07%	19.63%	6.93%	8.56%	8.56%	6.94%	5.13%		
Změna 09/10	5.50%	35.90%	-0.10%	25.90%	-24.00%	-5.30%	-3.60%	24.60%	-7.10%	0.52%	0.52%	-0.71%	-3.23%		

5 Domácnost rodin s dětmi s minimálními příjmy v ČR

INDEX FINANČNÍ SVOBODY															
Příjem	Výdej									Zůstatky a nárůsty					
	Příjem (mzda+sociální dávky)	Utility				Ostatní					Index finanční svobody	Měsíčně	Měsíčně reálně z 2006	Celkový růst utilit a tele.	% nárůst ze základu 2006
		Nájemné	Elektrina	Teplo	Plynná, tuhá, kapalná paliva	Vodné a stočné	Potraviny	Zdraví	Telekomunikace						
2006	155,324 Kč	31,284 Kč	10,910 Kč	7,092 Kč	7,329 Kč	3,689 Kč	41,465 Kč	2,228 Kč	8,309 Kč	43,019 Kč	3,585 Kč	3,585 Kč	37,330 Kč	100%	
2007	161,776 Kč	35,353 Kč	11,217 Kč	8,092 Kč	6,161 Kč	3,930 Kč	43,728 Kč	2,422 Kč	8,672 Kč	42,200 Kč	3,517 Kč	3,448 Kč	38,072 Kč	102%	
2008	161,271 Kč	41,778 Kč	12,405 Kč	8,474 Kč	6,933 Kč	4,307 Kč	46,834 Kč	3,386 Kč	9,577 Kč	27,578 Kč	2,298 Kč	2,183 Kč	41,696 Kč	112%	
2009	158,535 Kč	51,530 Kč	13,233 Kč	7,699 Kč	8,138 Kč	4,307 Kč	43,811 Kč	2,888 Kč	9,187 Kč	17,744 Kč	1,479 Kč	1,410 Kč	42,563 Kč	114%	
2010	158,535 Kč	57,455 Kč	13,127 Kč	8,777 Kč	7,202 Kč	4,397 Kč	42,277 Kč	2,506 Kč	9,132 Kč	13,661 Kč	1,138 Kč	1,072 Kč	42,635 Kč	114%	
% nárůst	2.07%	83.66%	20.32%	23.76%	-1.74%	19.18%	1.96%	12.52%	9.90%	-68.24%	-68.24%	-70.10%	14.21%		
Roční průměr	0.51%	16.41%	4.73%	5.47%	-0.44%	4.48%	0.49%	2.99%	2.39%	-24.93%	-24.93%	-26.05%	3.38%		
Změna 09/10	0.00%	11.50%	-0.80%	14.00%	-11.50%	2.10%	-3.50%	-13.20%	-0.60%	-23.01%	-23.01%	-23.95%	0.17%		

6 Průměrná domácnost důchodců bez ekonomicky aktivních členů v ČR

INDEX FINANČNÍ SVOBODY															
Příjem	Výdej									Zůstatky a nárůsty					
	Starobní důchod	Utility				Ostatní					Index finanční svobody	Měsíčně	Měsíčně reálně z 2006	Celkový růst utilit a tele.	% nárůst ze základu 2006
		Nájemné	Elektrina	Teplo	Plynná, tuhá, kapalná paliva	Vodné a stočné	Potraviny	Zdraví	Telekomunikace						
2006	144,180 Kč	14,220 Kč	8,450 Kč	5,901 Kč	8,819 Kč	2,136 Kč	35,774 Kč	4,611 Kč	6,004 Kč	58,265 Kč	4,855 Kč	4,855 Kč	31,310 Kč	100%	
2007	154,080 Kč	16,070 Kč	9,242 Kč	5,770 Kč	7,749 Kč	2,332 Kč	37,083 Kč	5,351 Kč	6,253 Kč	64,231 Kč	5,353 Kč	5,248 Kč	31,346 Kč	100%	
2008	169,632 Kč	18,990 Kč	10,171 Kč	5,858 Kč	9,152 Kč	2,628 Kč	40,654 Kč	7,274 Kč	6,602 Kč	68,303 Kč	5,692 Kč	5,405 Kč	34,411 Kč	110%	
2009	176,454 Kč	23,423 Kč	10,904 Kč	6,262 Kč	9,114 Kč	2,662 Kč	39,133 Kč	7,127 Kč	6,547 Kč	71,283 Kč	5,940 Kč	5,663 Kč	35,489 Kč	113%	
2010	181,350 Kč	25,577 Kč	11,820 Kč	6,631 Kč	9,333 Kč	2,870 Kč	40,033 Kč	7,861 Kč	6,953 Kč	70,272 Kč	5,856 Kč	5,514 Kč	37,607 Kč	120%	
% nárůst	25.78%	79.87%	39.88%	12.38%	5.83%	34.35%	11.91%	70.49%	15.80%	20.61%	20.61%	13.57%	20.11%		
Roční průměr	5.90%	15.81%	8.75%	2.96%	1.43%	7.66%	2.85%	14.27%	3.74%	4.80%	4.80%	3.23%	4.69%		
Změna 09/10	2.77%	9.20%	8.40%	5.90%	2.40%	7.80%	2.30%	10.30%	6.20%	-1.42%	-1.42%	-2.62%	5.97%		